

Μαρτυρία Κυριάκου Χατζησάββα

ΟΝΟΜΑ:	Κυριάκος Χατζησάββας
ΗΜΕΡΟΜ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ:	1 Ιουνίου 1932
ΗΜΕΡΟΜ. ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚΑ:	Οκτώβριος 1955
ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ:	Αλκιβιάδης
ΠΕΡΙΟΧΗ/ΕΣ ΔΡΑΣΗΣ:	Πιτσιλιά, Κρασοχώρια
ΚΑΤΑΖΗΤΟΥΜΕΝΟΣ:	Όχι

Ο Αυξεντίου δεν ήθελε να αποχωριστεί τον Γιωρκάτζη, τον θαύμαζε, και επειδή ο Γιωρκάτζης ήταν ριψοκίνδυνος φοβόταν για τη ζωή του φίλου του

***Ερώτηση:** Πώς πρωτογνώρισες τον Γιωρκάτζη;*

Με τον Πόλυ ήμαστε γνωστοί πριν ακόμα αρχίσει ο αγώνας. Εγώ ήμουν διορισμένος δάσκαλος στον Ασκά. Ο Ασκάς είναι πολύ κοντά στο Παλαιχώρι, που είναι και ο τόπος όπου προμηθευόμαστε τα πάντα, και ερχόμενος στο Παλαιχώρι, με τους δασκάλους που ήταν στο Παλαιχώρι, γνώρισα και τον Πολύκαρπο. Βέβαια δεν αναπτύξαμε πολλές φιλίες, αλλά ήταν γνωστός μου. Όταν δραπέτευσε, πήγε στην Ακανθού, μετά ανέβηκε στην Παπούτσα.

***Ερώτηση:** Μιλούμε για την πρώτη δραπέτευση, για ποια χρονολογία μιλούμε;*

Ναι, το '56. Δραπέτευσε από τα κρατητήρια της Κοκκινοτριμιθιάς, με άλλους, μπήκαν μες στους εργάτες, ανακατωθήκαν μαζί τους και την ώρα που έφευγαν οι εργάτες έφυγαν και οι αγωνιστές μαζί.

***Ερώτηση:** Με ποιους άλλους ήταν όταν δραπέτευσε;*

Νομίζω ήταν με τον Αντώνη τον Γεωργιάδη σίγουρα, τον Ασσιώτη, δεν είμαι σίγουρος. Θυμάμαι κάτι που μας διηγόταν ο ίδιος ύστερα. Φεύγοντας, εκεί στην έξοδο, την ώρα που έβγαινε, έβγαινε και μια εργάτρια Τουρκάλα και της άρπαξε τη βούρκα* και την έβαλε στον ώμο του, παριστάνοντας τον εργάτη, για να ανακατευτεί με τους άλλους εργάτες. Η Τουρκάλα άρχισε να φωνάζει: «Εν δική μου η βούρκα μου». Ο Πόλυς προσπαθούσε να την καθυστερήσει, να σιωπήσει. Στο τέλος εκείνη κατάλαβε. Είχε κι άλλους Τούρκους εργάτες...

***Ερώτηση:** Και σιώπησε;*

Σιώπησε, όπως απεδείχθη. Και την ώρα που έφευγαν είπαν τους «να πάτε στο κα-

* Σακίδιο.

λό». Τούρκοι εργάτες. Νομίζω ο Αντώνης ο Γεωργιάδης είχε ένα επεισόδιο, κάποια τον αναγνώρισε, εργάτρια, και του είπε: «Εσύ είσαι 'που τους 'που μέσα». Της έγεννε να σιωπήσει και σιώπησε η κοπέλα. Η κοπέλα εννοούσε τους κρατουμένους. Πήγε ο Γιωρκάτζης στην Ακανθού κι όταν ήρθε στον Τομέα τον δικό μας, του Αυξεντίου, σε μια περιοδεία που βρεθήκαμε...

Ερώτηση: *Εσύ ήσουν στον Τομέα του Αυξεντίου;*

Ναι, ήμουν στον Τομέα του Αυξεντίου.

Ερώτηση: *Εσύ, τότε, τι ήσουν, καταζητούμενος;*

Όχι, όχι, ήμουν δάσκαλος στον Ασκά. Αλλά ήμουν μέλος της ΕΟΚΑ, μνήθηκα στην ΕΟΚΑ και άρχισα τη δράση. Όταν μάλιστα ήρθε ο Γρηγόρης μετά τη μάχη των Σπηλιών και ανέλαβε τον Τομέα και εγκαταστάθηκε εκεί στο Παλαιχώρι, πάνω στην Παπούτσα, είχαμε πιο πολλές σχέσεις.

Ερώτηση: *Ήταν τότε στην Παπούτσα που ήρθε ο Γιωρκάτζης;*

Ναι, ήρθε ο Γιωρκάτζης και ανέλαβε εκεί, στην ομάδα του Αυξεντίου, στον Τομέα του Αυξεντίου, οργανωτικός. Επισκεπτόταν όλες τις ομάδες της περιοχής. Ξεκινούσε από το Παλαιχώρι, πήγαινε Ασκά, Φτερικουδί, Άλωνα, Πλατανιστάσα, Πολύστυπο, Λαγουδερά, Σαράντι, μετά πήγαινε μέχρι τον Αμιάντο και γύριζε πίσω και έβλεπε και τα χωριά της επαρχίας Λεμεσού.

Ερώτηση: *Έχω μια πληροφορία, κύριε Χατζησάββα, που λέει ότι όταν τότε ειδοώθη-
κε με τον Αυξεντίου είπε στον Αυξεντίου: «Θέλω την άδειά σου να κάνω μέλη της ΕΟΚΑ
τους σταθμάρχες των χωριών», τους οποίους πράγματι έκανε μέλη της ΕΟΚΑ και έπαιρ-
νε πληροφορίες.*

Βέβαια, αυτά τα μάθαμε πιο ύστερα. Εγώ ξέρω για το σταθμάρχη τον δικό μας, τον Κωστή τον Παφίτη... Ο Κωστής ο Παφίτης ήταν ένας μεγάλος πατριώτης. Στην περιοδεία του που έκανε έβλεπε κινήσεις των δικών μας της ΕΟΚΑ, ιδίως στον Πολύστυπο, εκεί στα σπίτια της Ευγενίας της Τσιάρτα, και ήθελε να ενημερώσει την ΕΟΚΑ, αλλά δεν έβρισκε κάποιον. Όταν τον κάλεσε ο Ανδρέας ο Καραολής, εκεί στον καφενέ, νομίζω, του Τζιωρτζή...

Ερώτηση: *Ο Ανδρέας ο Καραολής, ο αδελφός του Μιχαλάκη;*

Όχι, ο Ανδρέας ο Καραολής, ο άντρας της Μαρίτσας, που είχε το κρησφύγετο που πήγαινε ο Αυξεντίου. Όταν του μίλησα του Κώστα του Παφίτη, έπιασε τα κλάματα.

Μου λέει: «Ξέρετε πόσες μέρες περίμενα τούτη τη στιγμή;» Χάρηκε πάρα πολύ, έκλαψε και άρχισε με πάθος, με πάθος πραγματικά, να υμνεί την ΕΟΚΑ. Δεν λάμβανε τίποτε υπ' όψιν, κανέναν κίνδυνο, ήταν έτοιμος να πέσει στη φωτιά. Συνδέθηκα μαζί του, ήταν πράγματι ένας εξαιρετικός πατριώτης. Αυτό το ήξερα. Ότι ήταν και ο σταθμάρχης του Αγρού το ήξερα από τότε. Αλλά ως εδώ. Τίποτε άλλο δεν ήξερα γιατί, σε αντίθεση με τον Πόλυ, εγώ προσπαθούσα να μη μαθαίνω, δεν ρωτούσα. Ο Πόλυς όμως ήταν ένας τύπος περίεργος. Και να σας πω το εξής περιστατικό: Σε κάποια συνάντηση, που ερχόταν με συνοδό από το Παλαιχώρι, βρεθήκαμε στο ύψωμα εκεί που χωρίζει το Παλαιχώρι από τον Ασκά και μου έδωσαν επιστολή από τον μάστρο (Αυξεντίου). Εγώ την έβαλα στην τσέπη. «Ανοιξέ την», λέει μου, «άνοιξέ την. Ανοιξέ την, ρε, αντέχεις», λέει μου, «αντέχεις;» Ήταν ο τύπος αυτός. Να την ανοίξω και να μάθει τι έλεγε. Καταλάβατε;

Ερώτηση: Πάντα ήθελε να τα ξέρει όλα.

Του ανέθεσε ο μακαρίτης ο Γρηγόρης, ο μάστρος, να κάνουν την περιοδεία, να επισκέπτεται όλες τις ομάδες των χωριών της Πιτσιλιάς, και της Λευκωσίας και της Λεμεσού. Αυτό το έργο το είχε προηγουμένως ο Σπανός, ο Νίκος ο μακαρίτης. Ήρθε ο Πόλυς, ανέλαβε εκείνος και φαινόταν ότι το είχε μέσα του, ήταν χάρισμα, να οργανώνει. Το οργανωτικό ήταν μες στο αίμα του. Έκανε δυο τρεις επισκέψεις και αμέσως όλες οι ομάδες των χωριών της Πιτσιλιάς δούλευαν όπως το ελβετικό ρολόι. Φοβερή κατάσταση. Και κάτι άλλο· μπορούσε να σε κάνει να νιώθεις μια σιγουριά, ενέπνεε. Δεν ξέρω, τούτο μπορεί να το έπιασε και από τον Αυξεντίου, τον μάστρο, δεν ξέρω αν υπήρχε άλλος, πιστεύω πως ήταν λίγα τα άτομα που είχαν το χάρισμα να εμπνέουν. Ήξερε ο Πόλυς να φτιάχνει αγωνιστές, αλλά να του έχουν και άκρα εμπιστοσύνη. Όταν ερχόταν στις ομάδες, τους παραλαμβάναμε, πηγαίναμε στο σπίτι όπου θα συγκέντρωνε την ομάδα και είχε πάντα κάτι να μας πει. Δηλαδή δεν ήταν κουραστικός. Γιατί να έρθει; Να μας δει και να φύγει; Δεν ήταν έτσι αυτός, να μας δει και να φύγει. Είχε πάντα κάτι να μας πει. Είτε οργανωτικό είτε αγωνιστικό, πώς να κάνουμε μια ενέργεια, πώς να κάνουμε το ένα, το άλλο. Είχε τούτο το χάρισμα, κάτι να προσθέτει κάθε φορά που περνούσε από κοντά μας. Είχαμε αρκετά επεισόδια, άλλα ευχάριστα, άλλα δυσάρεστα. Αυτό που πάντα τον ταλαιπωρούσε ήταν όταν τον έπιαναν. Πάντοτε εκκινείτο με τον Τσιάρτα. Πρώτα με τον μακαρίτη τον Χρίστο. Όταν σκοτώθηκε ο Χρίστος, πήγαινε με τον Ανδρέα τον Τσιάρτα. Έπιασαν από το ύψωμα που χώριζε την Αλωνα από τον Ασκά, όπου εκεί ήταν ο τόπος που τον συναντούσαμε όταν ερχόταν προς το Παλαιχώρι. Όταν κατεβαίναμε –ήταν κάτι κακοτράχαλα μονοπάτια, ούτε να τα διακρί-

νεις—, αυτοί ήταν φορτωμένοι με τα όπλα και με τις σφαίρες και δεν είχαν πολλή ισορροπία. Κάθε λίγο έπεφταν κάτω και άφηναν τον πισινό τους να χτυπά πάνω στις πέτρες και μετρούσαν σκορ με τον Τσιάρτα: 1 – 0, 2 – 1, 3 – 2, εξαρτάται από τις πόσες φορές έπεφτε ο καθένας. Έτσι προσπαθούσαν τρόπον τινά να του δώσουν έναν ευχάριστο τόνο για να μη λένε «Παναγία μου, χτύπησα». Αυτό δεν το είπαν ποτέ τους. Επίσης αντιλήφθηκα ότι επηρεάζονταν πάρα πολύ από το κρύο και προσπαθούσε ο μακαρίτης ο μάστρος, ο Αυξεντίου (γυναίκες άντρες μάστρο τον φωνάζαμε) να τους κάνει λίγο πιο σκληρούς, να αντέχουν τις κακουχίες. Μην ξεχνάς ότι όταν ήταν να χτυπήσουν τον αρχιβασανιστή, δεν θυμάμαι το όνομά του, νομίζω ήταν ο υπεύθυνος των πληροφοριών στις Πλάτρες, με τον Γιώργο τον Μάτση έβγαλαν τη νύχτα καθισμένοι πάνω στο χιόνι. Ήθελε πραγματικά ο Γρηγόρης να τους σκληραγωγήσει. Αυτό όμως πέρασε καιρός για να το νιώσει ο Πόλυς. Σε μια επίσκεψή του στον Ασκά ήρθε σκόπιμα, γιατί νομίζω πως θα γινόταν μια εκτέλεση κι ήθελε να είναι όσο το δυνατόν πιο κοντά για τυχόν αναποδιές που θα προέκυπταν. Ήταν μαζί με τον Ανδρέα τον Τσιάρτα και έμειναν το βράδυ στο σπίτι του Ανδρέα του Δημοσθένους. Ψηλά, κοντά στο σχολείο, υψωνόταν το σπίτι, κι εμείς κρατούσαμε φρουρά με τη σειρά έξω στη βεράντα. Την άλλη μέρα είχαμε φέρει μια επιστολή και όπως ήταν ξαπλωμένοι πάνω στο κρεβάτι μαζί με τον Ανδρέα διάβασαν την επιστολή και συζητούσαν. Τον έβλεπα λίγο μελαγχολικό. Του λέω: «Τι έχεις;» Λέει μου «επιμένουν και θέλουν τη μετάθεσή μου στη Λευκωσία». Και μου εξήγησε ότι ο ίδιος ο Αυξεντίου ζήτησε από τον Διγενή με επιστολή να παραμείνει κοντά του.

Ερώτηση: *Ο Αυξεντίου δηλαδή ήθελε κοντά του τον Γιωρκάτζη;*

Και ο Γιωρκάτζης ήθελε να μείνει με τον Αυξεντίου και ο Αυξεντίου ήθελε μαζί του τον Γιωρκάτζη. Φαίνεται ότι το κουβέντιασαν και έστειλε επιστολή ο Αυξεντίου και μάλιστα θυμόταν ο Γιωρκάτζης την επιστολή που έγραψε ο Γρηγόρης. Φαίνεται ότι την είδε. «Πλειστάκις στο παρελθόν είχα διαθέσει στελέχη μου για τις ανάγκες της Οργάνωσης, παρακαλώ τώρα όπως ο Κικέρων (Γιωρκάτζης) παραμείνει, γιατί οι υπηρεσίες του είναι αναγκαίες». Και απάντησε ο Διγενής ότι έπρεπε να κατεβεί στη Λευκωσία. Έπιασε την απάντηση ο Γρηγόρης και τον ειδοποίησε ότι «επιμένει ο Διγενής να κατεβείς». Λέω του «καλά, γιατί είσαι στεναχωρημένος; Αυτό σημαίνει ότι αναγνωρίζεται η προσφορά σου και οι ικανότητές σου». Λέει μου «εν θέλω να φύω, κοντά στον μάστρο νιώθω μια σιγουριά. Και εδώ πάνω είσαι ελεύθερος. Περπατάς μες στα βουνά, είσαι ελεύθερος. Ξέρω ότι όταν πάω εκεί θα με κλείσουν σε τέσσερις τοίχους κι αυτό το πράγμα εγώ δεν το μπορώ. Αλλά ξέρω», λέει, «είναι οι φίλοι μου στη Λευκω-

σία που θέλουν να με κατεβάσουν κάτω». Επειδή είχε αρκετούς φίλους στη Λευκωσία, τον ζητούσαν να κατεβεί κάτω. Και πραγματικά σε λίγες μέρες κατέβηκε στη Λευκωσία. Όταν πήγε στη Λευκωσία, συνέχισε να έχει επαφή με τον μακαρίτη τον Αυξεντίου και του έλεγε διάφορες κινήσεις του και ο μακαρίτης ο Γρηγόρης ανησυχούσε. Λέει μου «εν εν έτσι που εν να δουλέψει ο τομεάρχης στη Λευκωσία. Ο τομεάρχης της Λευκωσίας ούτε να βλέπει ούτε να τον βλέπουν. Αυτά τα πράγματα που κάνει είναι ριψοκίνδυνα». Του έγραφε ότι έβγαινε από το σπίτι όπου ήταν και πήγαινε να επιστημάνει θέσεις και τέτοια πράγματα, που δεν τα δεχόταν με κανέναν τρόπο ο Αυξεντίου, πολλά ριψοκίνδυνα. «Και δεν τον βλέπω καλά τον κουμπάρο». Δεν έκανε πολύ καιρό, τότε προδόθηκε και συνελήφθη. Αλλά ανησυχούσε πάρα πολύ γι' αυτό το θέμα, ότι ήταν ριψοκίνδυνος και δεν πρόσεχε τις κινήσεις του, και έβλεπε ότι γρήγορα θα πάθαινε το κακό. Ήταν όμως πολύ τολμηρός, κάτι που δεν ταίριαζε με το παρουσιαστικό του, ήταν πάρα πολύ σκληρός ο Πόλυς και τολμηρός. Πάντα όταν κουβεντιάζαμε έλεγε ότι «όποιος δεν φοβάται τον κίνδυνο και τον αντιμετωπίζει με τόλμη νικά». Πάντα ήταν το σλόγκαν του, ό,τι κουβέντα λέγαμε ήταν να καταλήξει εδώ. Ένα βράδυ, γύρω στις 25 του Μάρτη, το '56, προς το τέλος του Μάρτη, είχε ξεκόψει κοντά μας ο μακαρίτης ο Πόλυς και η ομάδα όλη μετακινήθηκε προς Μαχαιρά. Εν τω μεταξύ ετοιμαζόταν να πάει να βρει την ομάδα. Και παίρναμε μηνύματα από το Παλαιχώρι να μην κινηθούμε, γιατί κάθε βράδυ οι περίπολοι των Άγγλων έστηναν μπλόκα στην είσοδο του χωριού, στο 27 μίλι. Όταν έρχεσαι από Λευκωσία να μπεις μέσα στο χωριό, είχε μια μεγάλη βούρνα* και εκεί ήταν το 27 μίλι. Μια δυο φορές αναβάλαμε την πορεία μας. Στο τέλος λέει «εν ανάγκη να πάω». Ξεκινήσαμε. Πάντα εγώ, όταν πήγαινα να παραλάβω κάποιον, πήγαινα με τον Αχιλλέα τον Μάρκου, τον Ασκώτη, ο οποίος ύστερα βγήκε αντάρτης, ήταν ένας εξαιρετικός αγωνιστής και ήξερε την Πιτσιλιά, όλους τους δρόμους και τα μονοπάτια. Προχωρήσαμε, φτάσαμε έξω από το Παλαιχώρι, εκεί στη στροφή που σου είπα, στο 27 μίλι, και αρχίσαμε να ανηφορίζουμε. Ήταν ένας θαμνώδης τόπος, κακοτράχαλος, πατούσες και πήγαινες ένα βήμα μπροστά, δύο πίσω. Προχωρούσαμε, να είμαστε αθόρυβοι, αλλά κάναμε θόρυβο. Κι εμένα κάθε βράδυ μου έλεγαν ότι στήνουν ενέδρες εκεί. Αρχισα να φοβούμαι καθαρά. Σε μια στιγμή δεν άντεξα, λέω τους: «Όταν πλησιάσουμε, αν μας πουν “αλτ”;» «Ν' ανοίξουμε πυρ», λέει μου, «και να γυρίσουμε προς τα κάτω». Ήμασταν και άοπλοι· ο μόνος που είχε όπλο ήταν ο Πόλυς, εμείς ήμασταν τίποτε. Ευτυχώς όμως μας έκανε σύνθημα από πάνω η ομάδα του Παλαιχωριού. Και συνεχίσαμε να πηγαίνουμε προς Μαχαιρά. Στο δρόμο πάλι του

* Γούρνα.

έκανα άλλη ερώτηση. Του λέω: «Καλά, πάτε Μαχαιρά, εν να σας δεχτούν εκεί;» Με το Μαχαιρά ακόμα δεν είχαμε σχέσεις, να κάνουν κρησφύγετα και όλ' αυτά. Ήταν η πρώτη φορά που πηγαίναμε πάνω στο Μαχαιρά. Πήγαν πρώτα στο μοναστήρι κι έμειναν κι ύστερα έκαναν κρησφύγετα. Λέει μου: «Εν έχει πόρτα που να μην ανοίξει στον αγωνιστή της ΕΟΚΑ. Όποια πόρτα χτυπήσουμε μας την ανοίγουν». Είχε αυτή την αισιοδοξία. Αλλά εκείνο που σ' εντυπωσίαζε πάρα πολλά ήταν ακριβώς η αγάπη του προς τον μάστρο, τον Αυξεντίου, αλλά περισσότερο και η εμπιστοσύνη του σ' αυτόν. Βέβαια θα το ακούσετε από όλους τους αγωνιστές του Τομέα Αυξεντίου ότι είχαν πολλή εμπιστοσύνη στον Αυξεντίου. Κατάφερε και εμφύσησε σε όλους τους αγωνιστές μια εμπιστοσύνη πρωτόγνωρη: Να ξέρεις ότι ενέδρα που σχεδίαζε ο Αυξεντίου είχε 100% επιτυχία.

Ερώτηση: Δεν έκανε και τους Εγγλέζους να χτυπιούνται μεταξύ τους;

Ο μιτσής* ο Ματρόζος, επειδή δεν τον πήραν σε μια ενέδρα, έκλαιγε όλη μέρα. Ήθελε να τον πάρουν. Άκουγες όλους τους αγωνιστές, κουβέντιασα με πάρα πολλούς, και μου έλεγαν: «Αφού τη σχεδίασε ο μάστρος, η επιτυχία είναι εξασφαλισμένη».

Ερώτηση: Τον Γιωρκάτζη, κατά τον αγώνα, πότε ήταν η τελευταία φορά που τον είδες;

Πρέπει να είναι αυτή η περίπτωση, τότε που ήταν παραπονούμενος που θα έφευγε, που θα κατέβαινε στη Λευκωσία ως τομεάρχης. Από εκεί και πέρα δεν τον ξαναείδα καθόλου. Μόνο μάθαινα νέα του, γιατί αλληλογραφούσε με τον Αυξεντίου. Είχε κάνει μια ενέδρα στη Μαραθάσα με εξαιρετική επιτυχία ο Γιωρκάτζης. «Είδες τον κουμπάρο μου, ρε; Είδες τον κουμπάρο μου, ρε;», έλεγε ο Αυξεντίου για τον Πόλυ, για την επιτυχία που είχε εκεί στην ενέδρα. Πάντα μ' εκείνο το «ρε» ο Αυξεντίου. Δεν έτυχε να τον ξαναδώ τον Γιωρκάτζη μέχρι που τέλειωσε ο αγώνας.

Ερώτηση: Ένας δημοσιογράφος κάπου έγραψε, ή άφησε υπονοούμενα ή το έγραψε καθαρά, ότι τον Αυξεντίου τον πρόδωσε ο Γιωρκάτζης. Πώς το σχολιάζεις;

Να πω είναι κακοήθεια; Πρώτα πρώτα οι σχέσεις που είχαν ήταν τέτοιες, που μπορούσε να πεθάνει ο Γιωρκάτζης, αλλά να μην ανοίξει το στόμα του. Και αν ήταν να προδώσει ο Γιωρκάτζης, γιατί να μην προδώσει όταν ήταν στις Πλάτρες; Εγώ ήμουν εκείνες τις μέρες στις Πλάτρες και ξέρω τι σημαίνει βασανιστήρια των Πλατρών. Ο δε

* Μικρός.

Γιωρκάτζης το κάθε βασανιστήριο το έπαιρνε στον ανώτατο βαθμό. Αν εμάς μας έκαναν πνιγμό, εκείνου του έκαναν πνιγμό με βενζίνη. Αν εμάς μας ταλαιπωρούσαν, εκείνον τον κρέμαζαν γυμνό μες στα χιόνια.

Ερώτηση: *Θα ήθελα να μου πεις λεπτομέρειες για τα βασανιστήρια που είχε υποστεί ο Γιωρκάτζης.*

Κοίταξε, εγώ λέω αυτά τα οποία ζήσαμε και όσα έμαθα από στενούς φίλους. Βέβαια, τότε που ήμουν εγώ στα βασανιστήρια... Διότι εγώ πιάστηκα στις 15 του Γενάρη και ο Γιωρκάτζης πρέπει να πιάστηκε στις 19...

Ερώτηση: *Πού πιάστηκε;*

Πιάστηκαν μέσα στο κρησφύγετο του Ομόδους. Εκεί ήταν η ομάδα του Σπανού. Τούτη η περιοχή ήταν η περιοχή την οποία οργάνωσα εγώ το καλοκαίρι του '56. Το καλοκαίρι του '56 με φώναξε ο μακαρίτης ο Πόλυς στο Μαχαιρά. Πήγα εκεί μ' ένα συναγωνιστή μου που είχε μοτόρα και ήρθε ο Μακάριος, ένας μοναχός, και μας είπε: «Θέλει σε ο ηγούμενος». Όταν μπήκαμε στο γραφείο του ηγουμένου, σηκώθηκε από την καρέκλα ο μακαρίτης ο Γρηγόρης, φορούσε το ράσο, με χαιρέτησε, με αγκάλιασε, με φίλησε. Εν τω μεταξύ η σχέση μας ήταν τόσο στενή, γιατί ήξερα τον Γρηγόρη από τη Βάσα Αμμοχώστου, ήμασταν στην ίδια παρέα, ήμουν δύο χρόνια μικρότερος και έκανα παρέα μαζί με την παρέα του Αυξεντίου. Ήταν μια ομάδα όλοι κι ήμουν ο μικρός της ομάδας εγώ. Τον ήξερα καλά. Κι έτσι ήταν διαφορετικές οι σχέσεις μας.

Ερώτηση: *Ο Γιωρκάτζης τώρα;*

Επιμένω ότι αν υπάρχει ένα πρότυπο για τον κάθε αγωνιστή, πώς μπορεί ν' αντέξει τα βασανιστήρια και να μη λυγίσει, να μη βλάψει, αυτός ήταν ο Γιωρκάτζης. Όποιος πει το αντίθετο είναι άξιος λύπης.

Ερώτηση: *Πώς σχολιάζεις, κύριε Χατζησάββα, τα γραφόμενα από καιρού εις καιρόν ότι ήταν πράκτορας των Εγγλέζων κατά τη διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ;*

Αφού τον ζήσαμε, αφού τον έβλεπα καθημερινά, αφού κινδύνευε, αφού βασανίστηκε, αφού έφτασε στο σημείο να ψυχομαχεί... Πώς γίνονται αυτά τα πράγματα; Κι αν ακούσετε ιστορίες τι έκανε και στις φυλακές κι αλλού... Μου έλεγε ο Λεωνίδα ο Στεφανίδης ότι τον είχαν απομονώσει πολύ καιρό οι Εγγλέζοι, τότε που ήταν στις φυλακές, γιατί υποκινούσε τους φυλακισμένους σε διάφορες διαμαρτυρίες. Και εκεί που ήταν κατάφερε να πείσει έναν Τούρκο να βγάλει μήνυμά του, το οποίο έγραψε σε χαρ-

τί αποχωρητηρίου σπάζοντας τη μύτη του. Αν δεν μπορούν να τον τιμήσουν, επειδή δεν τον γνώρισαν, τουλάχιστον ας σιωπούν. Είναι οι αιώνιοι ανθέλληνες, αυτοί που δεν μπορούσαν να πετάξουν, είναι σκουλήκια κι έτσι έμειναν κι έτσι θα πεθάνουν. Σκουλήκια.

***Ερώτηση:** Για τον Γιωρκάτζη υπάρχει κάτι το πρωτοφανές. Αν και πέρασαν τριάντα οκτώ χρόνια από το θάνατό του, κάθε φορά στο μνημόσυνό του πάει παραπάνω κόσμος.*

Και όλοι αυτοί ανοργάνωτοι, αυθόρμητα, χωρίς να έχουν κανένα όφελος, απεναντίας μάλιστα. Ήταν άνθρωπος που αγάπησε τον τόπο του και ήταν έτοιμος να τα δώσει όλα για να πετύχει αυτός ο αγώνας. Ο Γιωρκάτζης ήξερε τα πάντα. Αν επρόκειτο ο Γιωρκάτζης να μιλήσει, θα διαλυόταν η Οργάνωση από την πρώτη στιγμή που συνελήφθη. Η τόλμη του δεν είχε όρια. Αυτό που μας παραξένευε ήταν πώς μπορούσε τούτος ο άνθρωπος, έτσι λεπτοκαμωμένος, να έχει μέσα του τόση εσωτερική δύναμη. Το πόση δύναμη είχε είναι αξιοθαύμαστο.